

Etelä-Savon maakuntaohjelman 2018-2021 vertaisarviointi – Arvioitsijan matriisi

Arvioinnin suoritti: kehittämispäällikkö Anu Talka, Etelä-Karjalan liitto

PEKKE-maakunnat		+	-	
	Vastaus tiivistettynä	Havainnot onnistumisista ja hyvistä käytännöistä	Havainnot mahdollisista ongelmista ja puutteista	Suosituksukset kehittämiseksi
Laadintaprosessin arviointi <ul style="list-style-type: none"> - Mikä vaikutelma syntyy laadintaprosessista? - Arvioitsijan mielikuva osallistavuudesta? - Muuta? 	<p>Prosessi on edennyt selkeästi ja loogisesti. Sinä on hyödynnetty osallistavasti tehdyn maakuntastrategiaprosessin ja skenaariotyön materiaaleja sekä jatkettu osallistamista maakuntaohjelmavalmistelussa. Taustalla on tehty valmistelua virastossa, jonka tuotoksia on voitu viedä sitten työpajoissa sujuvasti eteenpäin.</p>	<p>Rakenne skenaariot => maakuntastrategia => maakuntaohjelma antaa selkeän pohjan Etelä-Savon aluesuunnittelulle.</p>	<p>Kun prosessi etenee kuin juna hallitusti ja selkeästi, onko riskinä se, että jotain jää näkemättä, esimerkiksi erottuvatko hiljaiset signaalit.</p>	<p>Tarkkojen korvien käyttö hiljaisten signaalien havaitsemisessa – varmuuden vuoksi eikä niinkään siksi, että olisi epäilyä siitä, että niitä ei kuultaisi.</p>
Tilannearviointi ja suuntaaminen <ul style="list-style-type: none"> - Onko tilannearviointi tehty? - Onko tietopohja, johon tilannekuva perustuu, faktaa vai fiktiota, perustelee? - Onko miten huomioitu muutosjoustavuus (resilienssi) vs. älykäs erikoistuminen? - Muuta? 	<p>Maakuntaohjelmaan liittyvää tilannearviointia on tehty osana laajempaa prosessia eli skenaario-strategia-jatkumoa. Se on sitten päivitetty maakuntaohjelman tarpeisiin, Etelä-Savo 2017 – nykytila - alaluvussa käydään läpi keskeiset vaikuttavat tekijät rinnan sen kanssa, että mietitään, mitä kyseiselle asialle voisi tehdä: onko se mahdollisuus vai torjuttava uhka. Tämä näkökulma kytkee tarkastelun osaksi maakuntaohjelman kokonaisuutta ja vie asiaa eteenpäin. Mukana on myös älykkään erikoistumisen</p>	<p>Tilannearvioinnin sanallinen avaaminen tekstissä ja tarkan numerotiedon sijoittaminen liitteisiin toimii rakenteena.</p>	<p>Tekstissä olisi voinut viitata liitteeseen 3 ja sivulla 31 olevaan mittaritaulukkoon, jotta tietoa olisi voinut hyödyntää rinnan tekstin lukemisen kanssa.</p>	<p>Pystytäänkö seurantamittareita (nyt kaksi sivun mittaista taulukkoa) vähentämään, jolloin tilannearvioinnissa voitaisiin keskittyä ohjelmassa olennaisiksi arvioituihin asioihin eli sitä pystyttäisiin näin fokusoimaan entistä enemmän siihen, mitä tavoitellaan. Haen tässä eroa ohjelmalla aikaan saatuihin muutoksiin sekä muutoksiin, joiden suoraa syy-yhteyttä ohjelmaan on vaikea osoittaa, vaikka se toki niihin vaikuttaakin</p>

	<p>näkökulma sekä resilienssi sisäänrakennettuna.</p>			<p>(esim. väkiluku ja muut isot muuttajat). Voisiko keskeisin tietopohja (esim. väkiluku, BKT...) olla infograafin tyyliin koottuna ohjelman alkupuolelle, jolloin taustatieto olisi koko ajan lukijan käytössä. Nyt tieto on teksteissä sekä liitteissä toki poimittavissa, mutta hajallaan. Kaipasin myös karttaa ohjelman alkupuolelle. Nyt se on takakannessa, mutta jos ohjelmaa lukee sähköisessä muodossa, karttasivu tulee viimeisenä, tulosteessa se hahmottuu takakannesta toki hienosti.</p>
<p>Strateginen ajattelu ja valinnat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mihin strategia pyrkii vaikuttamaan? - Ovatko strategiset valinnat perusteltuja? - Onko tunnistettu keskeisiä kumppanuuksia ? - Muuta? 	<p>Strategia pyrkii vaikuttamaan skenaariossa tunnistettuihin muutostarpeisiin sekä maakuntastrategiassa määriteltyihin tavoitteisiin. Strategiset valinnat on johdettu maakuntastrategian pohjalta erittäin tyylikkäästi aluekehityksen ja maakuntaohjelmatyön parhaita käytäntöjä toteuttaen.</p>	<p>Sivujen 14–16 kuvat johdattavat lukijan sujuvasti sekä hahmottamaan valintojen perustelut että niiden tavoitteet. Rakenne toimii erinomaisesti. Se nostaa kauniisti esiin sen, että ensin määritellään ne asiat, joita pitää ottaa huomioon, sitten strategiset linjaukset jalostuvat sisältöteemoiksi, tavoitteiksi ja kärkitoimenpiteiksi.</p>	<p>Onko asioita valittu riittävästi pois? Haastan teidät miettimään tätä, joskaan mieleen ei tule suoranaisesti sellaisia asioita ohjelmasta, jonka voisi suoraan pistää sivuun, koska rakenne perustelee hyvin kaiken esillä olevan tarpeellisuuden.</p>	<p>Kehittämisen tasoja on nyt monta (strategian linjaukset, sisältöteemat, tavoitteet, kärkitoimenpiteet ja niiden alla toimenpiteet). Pystyisikö tätä sinänsä toimivaa rakennetta vielä tiivistämään, jotta asia saataisiin mahdollisimman helposti yhdestä kuvasta hahmotettavaksi? Keskeiset kumppanuudet on tunnistettu ja kirjattu taulukkoon, johon voisi viitata tekstissä, jotta sitä voisi tarkastella rinnan</p>

				toimenpiteiden yms. rinnalla.
Strategian ja ohjelmatyön toteuttaminen ja tulokset <ul style="list-style-type: none"> - Miten strategian toteuttaminen on johdettu ohjelman tavoitteiksi? - Joutaako strategia ja ohjelmatyö toimintaympäristön muutoksissa? - Innostaako ohjelma? - Mitä tuloksia on saavutettu, mitä ei? - Muuta? 	<p>Strategia etenee toteutukseen oppikirjamaisen kauniisti. Kukin toimija löytää ohjelmasta ja kumppanuustaulukosta oman tekemisensä ja siten ohjelma toimii hyvin Etelä-Savon yhteisen tulevaisuuden tekemisen osallistajana.</p>	<p>Kokonaisuus toimii. Kuvitus ja graafiset elementit tekevät siitä selkeän kokonaisuuden.</p>	<p>Kun prosessi etenee täydellisen hallitusti ja on kokonaisuudessaan usean vuoden mittainen, onko riskinä se, että sen aikaiset muutokset jäävät huomaamatta. On hyvä, että rakennetaan vahuuksille ja yhdessä selkeästi havaituille kehittämistavoitteille, mutta korona on tehnyt näkyväksi sen, että muutos voi tulla nopeasti ja yllätyksenä. Kuvitukseen kaipasin muitakin kuin kesäkuvia sekä kuvia myös vanhusväestöstä: nyt kuvituksessa korostuvat lapset ja nuoret, joiden lisäksi on joitakin kuvia työikäisistä. Joku voi jäädä miettimään, että halutaanko ikääntyvät, joiden määrän todetaan kasvavan, piilottaa, kun sen sijaan voitaisiin nostaa esille myös hyvän elämän mahdollisuuksia heille.</p>	<p>Pystyisikö viestiä tiivistämään? Maakuntaohjelmalla on asiakirjana monta merkitystä ja yksi niistä on se, että ohjelmaan halutaan monia asioita varmuuden vuoksi. Se lisää tekstiä, mikä taas toisaalta alkaa vaikeuttaa olennaisen hahmottamista – ainakin kiireiselle lukijalle, joita esimerkiksi monet päättäjät ovat. Maakuntaohjelma on köydellä työntämistä eli siinä asetetaan täkyjä, joihin lukijan toivotaan tarttuvan, joten jokainen lukija on tärkeä saada kookutettua asialle ja omaksumisen/selailun polku tehdä sitä edistäväksi.</p>
Parantaminen ja eväät jatkoon <ul style="list-style-type: none"> - Onko ohjelma jatkettavissa vuosille 	<p>Koska strategiset kärjet on päivitetty ja ne ovat edelleen samat, toki jalostettuna, myös uusi maakuntaohjelma voi</p>	<p>Hyvä pohja jatkolle!</p>	<p>Kehittämistoimenpiteitä voisi fokusoida: ohjelmassa on viisi isoa kokonaisuutta, joissa on kaikissa 3–5</p>	<p>Ohjelmassa on kaikkinsa merkittävä määrä toimenpiteitä listattuna. Jos tämä on esimerkiksi</p>

<p>2022-2025 vai tarvitaanko merkittäviä uudistuksia?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pitäisikö maakunnan keskittää vai laventaa? - Voisivatko maakunnat tehdä jotakin yhdessä? - Muuta? 	<p>nojautua vahvasti tälle maakuntaohjelmalle. Rakenne ja ajattelu toimii.</p>		<p>kärkitoimenpidettä ja niissä on kussakin 1–4 (useimmissa 3–4) toimenpidettä lyhyinä ja hyvin mahdollistavina kirjauksina, jolloin ohjelma on varsin laaja. On hankala kehittää yhtä aikaa laadukkaasti tuosta kertolaskulla kertyvää jopa 80 kehittämiskohdetta.</p>	<p>käytettävissä olevan rahoituksen näkökulmasta perusteltua, fokuosoinnille ei ole tarvetta, mutta kehittämiskohteiden iso määrä tekee ohjelman jalkauttamisesta hankalaa, kun olennaista sisältöä on vaikea avata nopeasti. Toki entistä useampi löytää ohjelmasta sen laajuuden vuoksi oman tekemisensä ja sen kehittämisen mahdollisuuden, mikä on mahdollisuus köydellä työntämiselle.</p>
<p>Muut havainnot?</p>		<p>Tämä homma osataan Etelä-Savon maakuntaliitossa!</p>	<p>Jäin kaipaamaan eteläsavolaista kulttuuria luontoarvojen rinnalle vaalittavana omaleimaisena vahvuutena; se mainitaan kulttuurihyvinvoinnin perustana, mutta ei muissa rooleissaan. Esimerkiksi kulttuuriympäristön säilyttämisen tärkeys voitaisiin mainita korjausrakentamisen yhteydessä: kun olemassa olevaa rakennuskantaa pidetään kunnossa, pidetään samalla kunnossa kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöä.</p>	<p>Etelä-Savossa on tehty hyvää kulttuuriperintötyötä ainakin Mikkeliissä. Antaisiko se pohjaa uuteen maakuntaohjelmaan ja kulttuurin kokonaisuuden laajentamiseen siinä?</p>